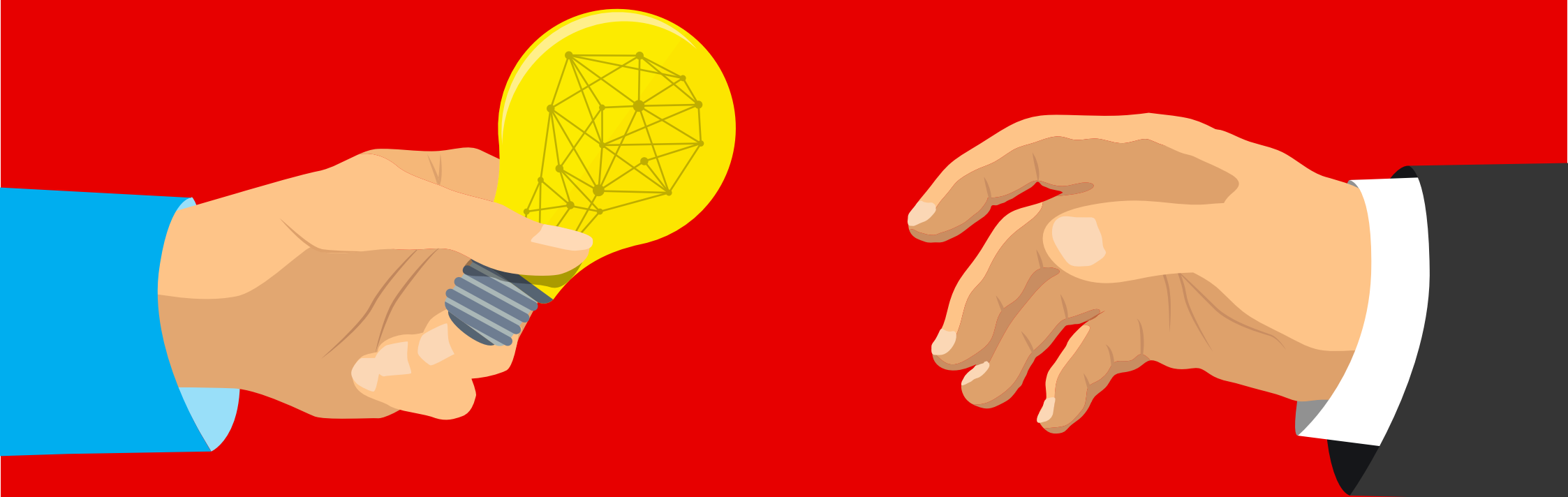
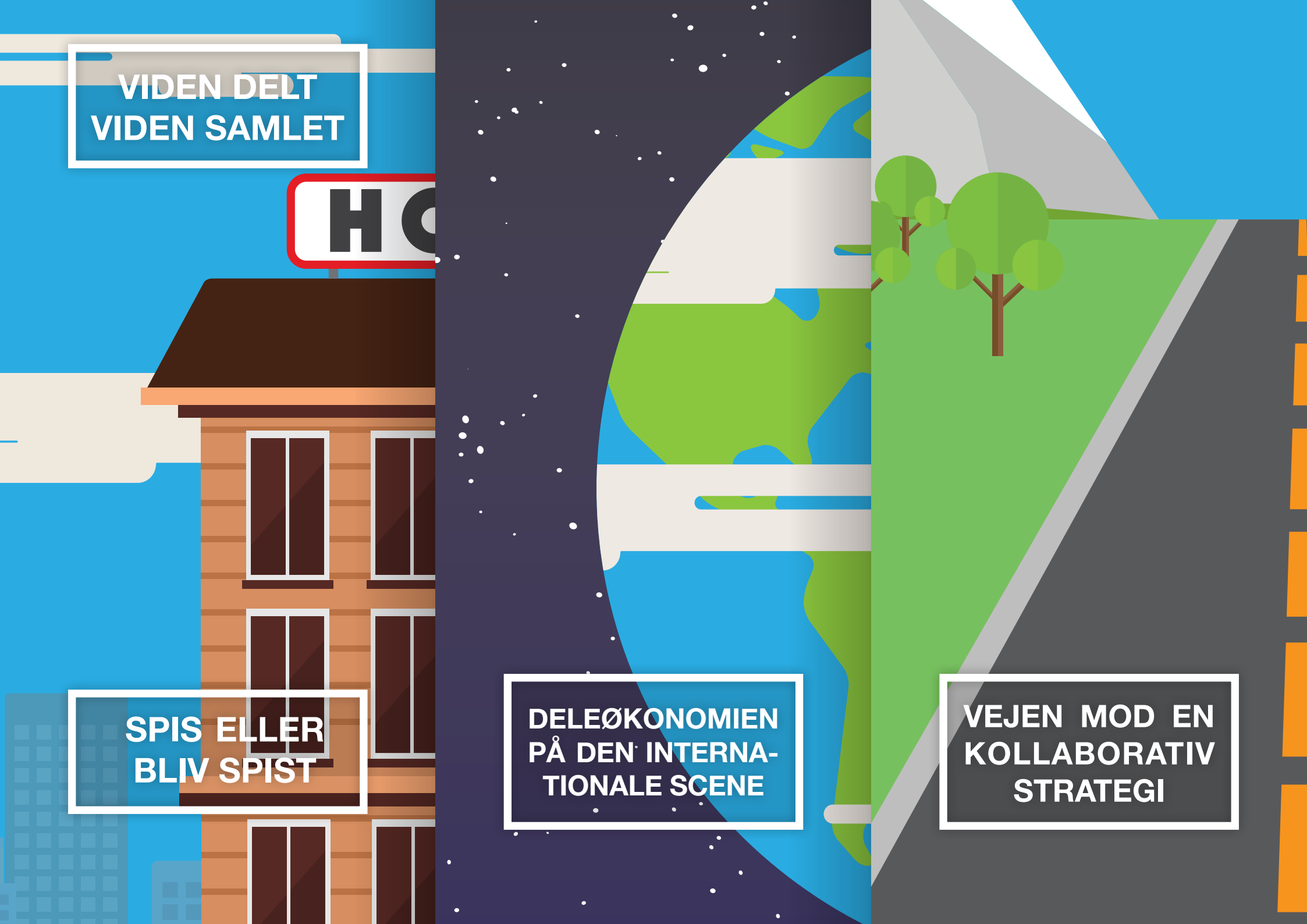

OP PÅ PLATFORMEN!

DELEØKONOMI ER OGSÅ FOR ETABLEREDE DANSKE VIRKSOMHEDER

Debatoplæg på vejen mod en national strategi for deleøkonomien

**VIDEN DELT
VIDEN SAMLET**

**SPIS ELLER
BLIV SPIST**

**DELEØKONOMIEN
PÅ DEN INTERNA-
TIONALE SCENE**

**VEJEN MOD EN
KOLLABORATIV
STRATEGI**

VIDEN DELT, VIDEN SAMLET

Dette debatoplæg er udarbejdet med input fra DEAs Tænkéboks om deleøkonomien. Tænkéboksens deltagere har i efteråret/vinteren 2015 debatteret den nye økonomis udfordringer og potentialer. Mens deltagerne har bidraget med erfaringer og input, bærer DEA alene ansvaret for publikationens indhold.

HVAD ER EN TÆNKEBOKS?

En Tænkéboks er en møderække på tre møder à tre timer over tre måneder. Tænkéboksens arbejde løb fra oktober 2015 til januar 2016.

DEA sætter den faglige ramme, tilrettelægger og faciliterer processen og sørger for, at Tænkéboksens deltagere bliver præsenteret for forskellige perspektiver, der kan inspirere til en nuanceret og oplyst debat.

Deltagernes rolle er aktivt at deltage i debatterne, have høje ambitioner for Danmark og de danske virksomheder – og ikke mindst – omsætte viden til konkrete handlinger og løsninger.

Redaktion Magnus Balslev
Jensen, Lisbeth Storm Henrik-
sen og Mette Abrahamsen

Udgivet Maj 2016

Korrektur Rasmus F. Hansen

Design Joakim Møller

DELTAGERE I TÆNKEBOKSEN

- Anders Henten, AAU Center for Communication, Media and IT
- Andi Debel, WeShareFood
- Anja Hoffmann, Sentio Lab
- Charlotte Fischer, Rådet for Bæredygtig Erhvervsudvikling
- Charlotte Thye Petersen, NyX
- Flemming B. Gammelgaard, VIA Erhverv og Dansk Crowdsourcing forening
- Gitte Andersen, Signal Arkitekter
- Hanne Juel, Region Midtjylland
- Ida Bigum Nielsen, Københavns Kommune
- Jeppe Mühlhausen, Hotel Alexandra
- Julius Nørbo, NyX
- Kristine Pontoppidan, Ninja Consult
- Mette Sillesen, Future Navigator
- Peter Just, Sharing.Lab
- Peter Ahrenfeldt Schrøder, LO
- Sara Green Brodersen, Deemly
- Malthe Mikkel Munkøe, Dansk Erhverv
- Steffen Hedebrandt, Airtame
- Søren Riis, GoMore
- Theis E. Jakobsen, dimittend fra CBS med speciale i deleøkonomi
- Tine Aage, Regional Udvikling, Region Sjælland

WAKE UP AND SMELL THE COFFEE

Morgenkaffen er allerede bundet – hvis vi skal nå en formiddagskop, så skal det gå stærkt. En ny digital og global dagsorden er en realitet og betyder for nogle eksponentiel vækst – for andre tabte markedsandele. En ny politisk strategi er undervejs. Ny lovgivning forsøger at følge trop. Arbejdsmarkedets parter overvejer næste skridt.

Med dette debatoplæg sætter vi strøm til deleøkonomien. Sammen med nogle af de dygtigste aktører inden for området har vi delt perspektiver og løsninger. Vi har valgt at sætte fokus på de etablerede virksomheder – og dermed ikke virksomheder, som er født af deleøkonomiske forretningsmodeller.

THE SKY IS THE LIMIT?

Deleøkonomien vender op og ned på eksisterende konkurrencevilkår, og fremadstormende, disruptive frontløbere implementerer morgendagens forretningsmodeller. Etablerede virksomheder såvel som offentlige myndigheder må nødvendigvis forholde sig til udviklingen og træffe strategiske og fremtids-sikre valg – i ukendt land uden klar lovgivning.

MENS VI VENTER...

Vi sætter spot på etablerede virksomheder, som alle er tvunget til at forholde sig til en ny virkelighed. I transport- og hotelbranchen finder man nogle af de virksomheder, som tydeligst konfronteres med konsekvenserne af de nye forretningsmodeller. På platformene Airbnb og Uber bliver privatpersoner hotel-ejere og taxachauffører "over night". Tilbage står hoteller og taxaselskaber og kæmper for overlevelse, mens de forsøger at råbe lovgiverne op.

Men hvordan er det nu lige med lovgivningen? Jo, i august 2015 varslede Erhvervs- og Vækstminister Troels Lund Poulsen en national strategi for de-

leøkonomi, som forventes fremlagt i 1. halvår af 2016. Vi dykker ned i deleøkonomien i dansk politik og fremlægger – som indspark til en national strategi – de udfordringer og potentialer, Tænkeboksens deltagere har peget på, med særligt fokus på mulighedsrummet for etablerede virksomheder.

DELEØKONOMIEN ER MEGET MERE END UBER OG AIRBNB...

Uber og Airbnb. To berømte eksempler på deleøkonomiske virksomheder, som bruges igen og igen. Blandt andet fylder virksomhederne meget i medierne, hvor fronterne mod etablerede virksomheder og brancher kan være trukket særdeles hårdt op. Det er forståeligt, at der ofte tages udgangspunkt i disse to eksempler, da de er to af de mest succesfulde virksomheder inden for deleøkonomien. Overalt i verden bliver disse to virksomheder brugt til at diskutere policy-behov, og dermed bliver de også katalysatorer for ny lovgivning/regulering, som almindelige virksomheder skal forholde sig til. Men netop de almindelige eller etablerede virksomheder overses ofte i debatten om deleøkonomien. Og hvis de ikke overses, delegeres de ofte til en rolle som modstandere af deleøkonomien, eller som repræsentanter for de "forældede" forretningskoncepter, som deleøkonomien er et opgør med. Men i dette debatoplæg har de etablerede virksomheder en hovedrolle. Vi fokuserer nemlig på det potentiale, deleøkonomien kan have for etablerede danske virksomheder, og hvordan en offentlig strategi på området kan være med til at realisere det potentiale.

Kollaborativ økonomi, deleøkonomi og platformsøkonomi – ja, begreberne er mange, men de kobler sig alle til en digital revolution og et nyt globalt marked, hvor varer, ydelser og kommunikation forhandles på virtuelle, digitale platforme. I dette debatoplæg kalder vi fænomenet deleøkonomi, og retter sigtekornet mod potentialerne – frem for at dvæle ved begreber.

SPIS ELLER BLIV SPIST...

VIRKSOMHEDER MÅ FORHOLDE SIG TIL EN NY VIRKELIGHED

Deleøkonomien kan ikke længere betragtes som en forbigående, eksotisk gæst. Nej, det er en global dagsorden, som fejer ind over landet – og den er drevet af fire stærke tendenser:

1. Øget fokus på tjenester og processer frem for produkter
2. Øget kompleksitet i problemer og løsninger
3. Øget empowerment til forbrugerne – med teknologien som driver
4. Øget mobilisering og koordinering af store og små ressourcer¹

Faktisk burde deleøkonomiske forretningsmodeller være dét, der gør det nemmere, billigere og mere effektivt for virksomheder at skabe nye, smarte services, som kan håndtere og koordinere store datamængder og flere partnere og brugere. Men virkeligheden er en anden. For uanset om virksomheder ønsker at forsøge sig udi nye forretningsmodeller, eller om de forlader sig på det kendte, så er lovgivningen, som skal håndtere de nye kollaborative forretningsmodeller, ikke forberedt.

Denne udvikling og konsekvenserne for virksomhedernes forretningsmodeller er nærmere beskrevet i publikationen "Your business in the we-economy – Navigating the waters of the new collaborative economy", som DEA udgav i 2015 i samarbejde med Innovationsnetværket Service Platform, Dansk Design Center og Peter Hesseldahl.

...OM AT VÆRE VIRKSOMHED I EN DIGITAL TIDSALDER

DELTE VANDE

En af de udfordringer, som ofte fremhæves ved deleøkonomien, er, at nye spillere på markedet synes at operere fri af de lovmæssige krav og restriktioner, traditionelle virksomheder er tvunget til at efterfølge. At det er muligt for de nye, kollaborative virksomheder at eksistere i udkanten af gældende lovgivning, er en del af forklaringen på deleøkonomiens fortsatte udbredelse, men også en central årsag til etablerede virksomheders frustration, når de må se deres markedsandele overgå til nye deleøkonomiske spillere. Om deleøkonomien er fest eller pest? Én ting er helt sikker: deleøkonomien deler vandene.

Men hvis etablerede virksomheder ønsker at ride med på bølgen, hvilke muligheder og barrierer har de så?

DANSKE VIRKSOMHEDER ER BLINDE PASSAGER

I Tænekeboksen har vi fulgt Hotel Alexandra, som har sat sig for at udvikle et nyt kollaborativt koncept som supplement til deres ordinære hoteldrift. Med hotellet som case gennemførte vi et proof of concept-forløb af konceptet (se faktaboks), hvor tænkeboksdeltagerne identificerede potentialer og barrierer i et endnu ureguleret marked, et ingenmandsland mellem en insisterende global dagsorden og et velordnet dansk arbejdsmarked.

I dette debatoplæg formidler vi pointer fra de diskussioner, vi havde undervejs. Og det står klart, at en grundig og koordineret lovgennemgang er nødvendig, hvis danske virksomheder skal have en optimal chance for at ride med på den deleøkonomiske bølge.

HOTELLET SOM TOG HOVEDSPRING

Hotel Alexandra er et veldrevet hotel. Men i en branche præget af stor konkurrence og med stærke aktører som Hotels.com og Airbnb har hotelbranchen et særligt incitament for at afprøve andre forretningsmodeller. I Hotel Alexandras tilfælde

OM HOTEL ALEXANDRA

Hotel Alexandra har i mere end 100 år tilbudt overnatning i bygningen på H.C. Andersens Boulevard i hjertet i København. I ti år har hotellet fokuseret på at tilbyde gæsterne en oplevelse med fokus på dansk designs guldalder i 50'erne og 60'erne. Dette betyder blandt andet, at de enkelte værelser er udsmykket med designmøbler fra fx Børge Mogensen, Finn Juhl og Arne Jacobsen.

Hotel Alexandra er – ligesom resten af hotelbranchen – udfordret af en stigende konkurrence fra nye forretningskoncepter som fx Airbnb. Jeppe Mühlhausen, adm. direktør på Hotel Alexandra er drivkraften bag hotellets indsats for at udvikle forretningsmodellen med elementer fra deleøkonomien.

Ifølge Mühlhausen er hans hotel ligesom alle andre danske hoteller nødt til at forholde sig til, hvordan man kan konkurrence på et marked, der er domineret af få magtfulde spillere, som i stigende grad baserer sig på en deleøkonomisk forretningsmodel.

PROOF OF CONCEPT

SÅDAN HAR VI GJORT

I løbet af Tænkeboksen har Hotel Alexandra fungeret som case og hjulpet os med at konkretisere de diskussioner og idéer, der opstod undervejs. Vi har fulgt hotellet gennem udviklingen af et mere kollaborativt forretningskoncept og i arbejdet med at udvikle en implementeringsstrategi, som kan realisere ambitionerne.

PRIVATE BOLIGER MED HOTELFLAIR

Hotel Alexandras idé er at formidle udlejning af kuraterede lejligheder, der afspejler hotellets designprofil, i hotellets nærområde. Hotellet skal agere vært på samme vis som inden for hotellets fysiske mure – lige fra velkomst til afrejse, lige fra nøgleudlevering til udskiftning af sengetøj og håndklæder mm. Det er tanken at udvide servicepakken i takt med, at konceptet får fodfæste.

REALITY STRIKES

Når deleøkonomien støder sammen med følgende lovområder, opstår der uklarheder:

- KØBE- OG LEJELOVEN
- FORBRUGERAFTALELOVEN
- FORSIKRING

var lyst til at afprøve et nyt forretningskoncept også næret af en mulighed for at få mere gavn af hotellets medarbejderkapacitet og nuværende ressourcer – samt gode relationer til underleverandører, som kunne sættes i spil i et nyt koncept.

Hotel Alexandras kollaborative idé er formidling af kuraterede lejligheder i hotellets lokalområde. Lejlighederne skal afspejle hotellets designprofil, og hotellet skal agere vært på samme vis som inden for hotellets fysiske mure – lige fra velkomst og nøgleudlevering til udskiftning af sengetøj og håndklæder til afrejse. Tanken er at udvide servicepakken i takt med, at konceptet får fodfæste. Lejlighederne bliver dermed en forlængelse af hotellet – men hvad med lovgivning og regulering, hvad gælder i hotellets tilfælde?

FRA FIFTY SHADES OF GREY TIL KLARE PARAGRAFFER

Det stod hurtigt klart, at Hotel Alexandra havde mange spørgsmål til lovgivning og regulering, før de turde give sig i kast med en ny kollaborativ forretningsmodel. Sådan er oplevelsen for mange danske virksomheder – det kan være vanskeligt at overskue de juridiske udfordringer, der er forbundet med en forretningsmodel, hvor roller, ansvar og ejerskab er uklare.

Og som Tænkeboksen skred frem, blev der sat flere ord på de juridiske spørgsmål. Hvilket ansvar påtager hotellet sig som formidler af private lejlig-

heder? Hvor starter og hvor slutter et forpligtende ansvar? Er hotellet blot en digital platform på linje med Airbnb? Hvis ja, er lejelovgivning og forsikring så sat ud af kraft? Og hvis en gæst uforvarende ødelægger indbo i en af lejlighederne, hvis forsikring dækker så? Og hvad sker der, når hotellet kobler hotelservice til sit koncept? Hvem har så ansvaret i forhold til arbejdsmiljø og evt. erstatninger? Komplexiteten i de juridiske problemstillinger taler for, at lovgivningen opdateres sektor for sektor og samtidig tager højde for de forskellige toneangivende forretningsmodeller.

TVIVL OM ANSVAR OG ROLLER

Gråzonerne i deleøkonomien opstår, fordi det er uklart, hvem der egentlig handler med hvem. En såkaldt formidlingstjeneste – som Hotel Alexandra påtænker at oprette – er ofte en kommerciel forretning, som tager sig betalt for kontakten mellem forbrugere. Men er det så to privatpersoner eller to privatpersoner og en formidlingsvirksomhed, der handler?

En anden udfordring for Hotel Alexandras koncept er i forhold til at sikre forbrugerbeskyttelsen. Den gældende forbrugerbeskyttelse er overvejende møntet på at have "store og stærke" virksomheder på den ene side og "små og svage" forbrugere på den anden. I deleøkonomien er det dog ofte private, der handler med hinanden. De juridiske gråzoner opstår således, fordi både sælger

og køber er forbrugere og dermed ligeværdige ifølge loven. Og hotellets rolle i ligningen gør det ligeledes vanskeligt at definere, hvilket ansvar de forskellige aktører i forretningsmodellen skal have.

DAGSORDENEN ER GLOBAL, MEN SKAL (OGSÅ) HÅNDTERES NATIONALT

Når man betragter deleøkonomien i et nationalt perspektiv, så understreger Tænkkeboksens proof of concept-forløb, at det fortsat kræver en indsats at håndtere de gnidninger i markedet, som er opstået i kølvandet på den nye økonomi. Den nationale strategi må gå balancegang. På den ene side skal strategien strammes op i forhold til de forretningsmodeller, som udfordrer det danske arbejdsmarked uden hensyntagen til forbrugerbeskyttelse eller acceptable arbejdsvilkår. På den anden side skal strategien løsne grebet om de danske virksomheder, som oplever ulig konkurrence.

TILLID ER HÅRD VALUTA

Tillid er hård valuta i deleøkonomien. Når vi deler hjem, biler og suppegryder med folk, vi ikke kender i forvejen, hjælpes tilliden på vej ved at brugerne opretter profiler, evaluerer og rater hinanden.

En amerikansk undersøgelse viser, at 74 procent af alle nystartede deleøkonomiske virksomheder har funktioner til rating og vurdering af omdømme på deres hjemmesider. Derudover ser vi de første virksomheder som fx den danske startup Deemly, som tilbyder at samle brugeres omdømme fra de forskellige platforme, de bruger, for at øge troværdigheden af deres digitale ry og samtidig gøre det nemmere for nye platforme at aktivere deres brugere hurtigere.

Selv om de deleøkonomiske virksomheder i udstrakt grad bruger omdømme og selvjustits til at skabe tillid omkring deres tjenester, så kan de ikke sende jura og lovgivning på ferie. Tillid mellem mennesker er godt og limen, der får deleøkonomien til at fungere, men der skal stadig bruges jura og lovgivning, når ansvar og rettigheder skal balanceres.

DELEØKONOMIEN PÅ DEN INTERNATIONALE SCENE

De udfordringer og potentialer, der ligger i deleøkonomien, er naturligvis ikke afgrænset til den danske andedam. Således har deleøkonomien været genstand for intens debat overalt, hvor politikere, interesseorganisationer, myndigheder og borgere kappes om at være med til at definere, hvilken rolle deleøkonomien skal spille på den lokale, nationale eller internationale scene. Deleøkonomien er et globalt fænomen, hvor de største platforme – i modsætning til traditionelle virksomheder – opererer uden at være begrænset af hverken landegrænser, kulturelle skel eller arbejdsmarkedspolitik.

Hastigheden, hvormed disse platforme skalerer deres forretning, er en del af forklaringen på, hvorfor de ofte kan kapre store markedsandele, inden hverken konkurrenter eller myndigheder har formuleret en plan for, hvordan de skal håndteres.²

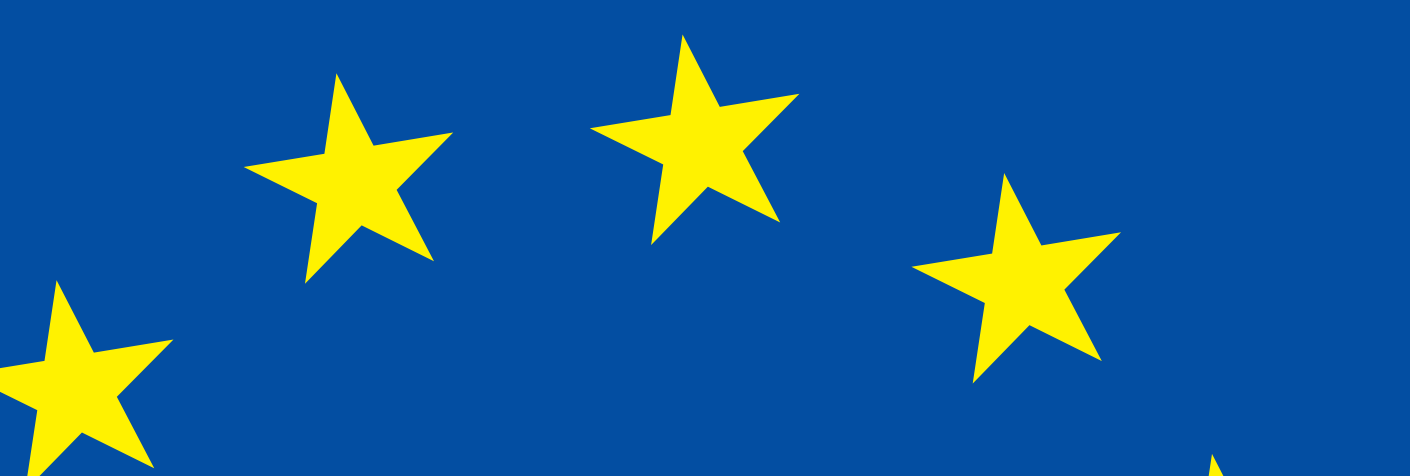
EUROPÆISK PRES FOR MERE DELEØKONOMI

EU er også opmærksom på deleøkonomien og i særdeleshed på de potentialer, den har for den samlede europæiske økonomi. Et fokusområde for EU er udvikling og optimering af et velfungerende indre marked, hvor ydelser,

produkter og arbejdskraft kan flyde frit inden for EU's grænser. Deleøkonomien er i høj grad med til at præge dette arbejde, da mange af forretningskoncepterne i deleøkonomien som sagt opererer på tværs af grænser, kulturer og arbejdsmarkeder. Et af de foreløbige signaler fra EU om

”*The rise of the sharing economy also offers opportunities for increased efficiency, growth and jobs, through improved consumer choice, but also potentially raises new regulatory questions.*

EU-Kommissionen, "A Digital Single Market Strategy for Europe" (2015)

deleøkonomien findes i EU's strategi for det digitale indre marked fra 2015, hvori det slås fast, at EU vil arbejde for, at potentialerne i deleøkonomien udnyttes, så innovationsevnen hos europæiske virksomheder løftes.³

FORBUD ELLER OMFAVNELSE?

Der er en del variation i forskellige landes reaktioner på de nye forretningsmodeller. Ser vi fx på Uber, har myndighederne i mange lande valgt at forbyde tjenesten (Fx Frankrig og Holland). Dog ser vi også de første tegn på en legalisering af konceptet i Estland, hvor de siden 2013 har haft en lokal variant af konceptet i form af Taxify, som har vist sig at være meget populær blandt forbrugerne.⁴ I en amerikansk kontekst er vi desuden begyndt at se samarbejdsmodeller, hvor Uber fx giver myndighederne adgang til data om de chauffører, som udbyder deres arbejdskraft gennem platformen.⁵

Det samme er gældende, hvis vi ser på Airbnb. Her har Berlin indført restriktioner, som forbyder uregistrerede korttidsudlejninger. Omvendt har myndighederne i fx Amsterdam og London indført retningslinjer, som tillader Airbnb at operere – dog med restriktioner på antal overnatninger, værelser og lejere. Ligesom tilfældet med Uber ser vi også, at nogle byer indgår et samarbejde med Airbnb om betaling af turistskat direkte gennem platformen.⁶

Der er stor inspiration at hente i udlandet i forhold til en national strategi. Som nævnt er der flere lande, som har indset, at deleøkonomien ofte indtager så mange aktører, brancher og myndighedsområder, at det er nødvendigt med handling på nationalt plan for at sikre konsistens, balance mellem virksomhedernes innovationsmuligheder samt beskyttelse af det nationale arbejdsmarked.

EUROPÆISK FOKUS PÅ KONSEKVENSERNE FOR ARBEJDSMARKEDET

Konsekvenserne for arbejdsmarkedet har desuden været genstand for talrige rapporter og konferencer i international sammenhæng, hvor der i stigende grad stilles spørgsmål ved de potentielle konsekvenser for arbejdsmarkedet.⁷

I forhold til beskyttelsen af arbejdstagerne er der en særlig udfordring ved de forretningsmodeller, som benytter sig af løst tilkøbt arbejdskraft, hvor arbejdstagerne selv vælger, hvor meget og hvornår de vil arbejde. Ofte vil disse koncepter falde ind under den såkaldte "on-demand" økonomi. I den forbindelse er det essentielt at diskutere, hvilke rettigheder og goder arbejdet bør give adgang til, og hvorvidt det er den platform/virksomhed, der organiserer arbejdet, som skal levere de goder. Dette spørgsmål er bl.a. forsøgt besvaret i en spansk kontekst med udgangspunkt i disse forretningsmodeller.⁸ Her argumenteres der for, at arbejdstagerne i disse forretningsmodeller bør klassificeres som en særlig type medarbejdere, som hverken er lønmodtagere eller selvstændige entreprenører.

VEJEN MOD EN KOLLABORATIV STRATEGI FOR DELEØKONOMI

”*Vi må erkende, at markedet for deleøkonomi er langt foran, hvor vi er politisk. Vi skal for eksempel være meget bedre til at fortælle om, hvilke regelsæt der gælder.*

Erhvervs- og Vækstminister, Troels Lund Poulsen, august 2015

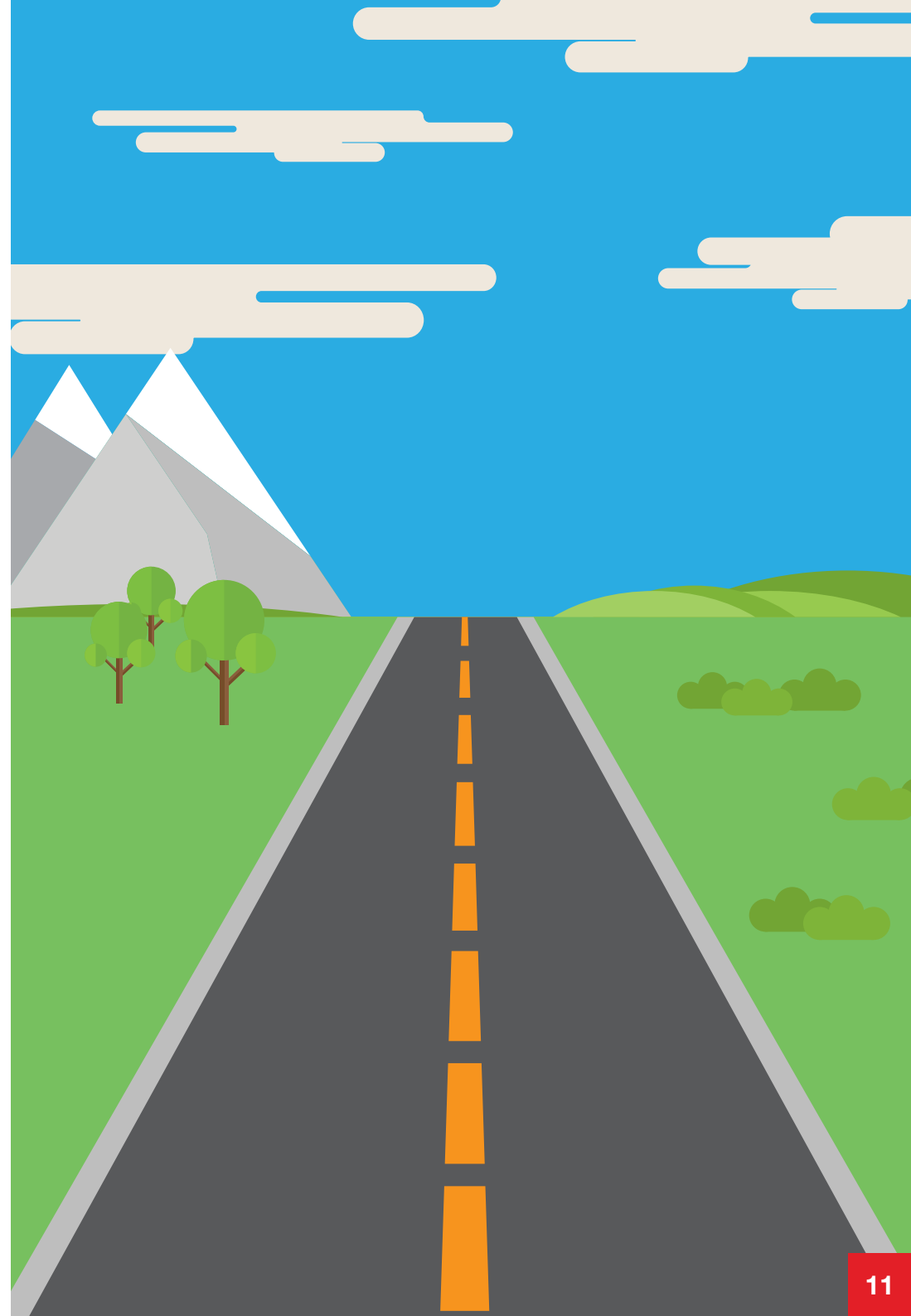
Med disse ord og meldingen om, at regeringen "som udgangspunkt er positivt stemt over for deleøkonomi", satte ministeren gang i udarbejdelsen af en national strategi for deleøkonomien.

Meldingen lyder, at strategien offentliggøres i første halvår af 2016 og vil handle om rammevilkår for arbejdsmarkedet, beskatning og forbrugerrettigheder. Strategien forventes at fokusere på de mest udbredte og ivrigst debatterede brancheområder: overnatning og persontransport.

Baggrunden for regeringens beslutning om en national strategi for deleøkonomi kan bl.a. spores tilbage til en forespørgselsdebat fremsat af Enhedslisten og gennemført den 29. januar 2015. Her blev alle partier fra Enhedslisten til DF enige om "at støtte udbredelsen af deleøkonomien, som kan bidrage til ressourceeffektivitet, hvilket vil have positive effekter for økonomien og miljøet". Liberal Alliance brød som eneste parti enigheden, idet de ikke mener, at området skal reguleres yderligere.

SKIK FØLGE ELLER LAND FLY... ORGANISATIONER SØGER SAMMEN OM BEHOV FOR LOVGIVNING

Deleøkonomien udfordrer arbejdsmarkedets parter, fordi velkendte grænse-
dragninger mellem virksomhed, medarbejder og forbruger grundlæggende
omkalfatres. Arbejdsgiverorganisationerne, der helt grundlæggende ønsker en
stor bevægelsesfrihed for virksomheder, er underlagt et minimum af admini-

strative byrder, men efterlyser samtidig, at konkurrencen foregår på rimelige vilkår.

Arbejdstagerorganisationerne er på den anden side bekymrede for, at medarbejdernes vilkår forringes, når koblingen mellem arbejdstagere og arbejdsgiver bliver løst fra gældende forpligtelser.

At ny teknologi og digitalisering baner vejen for nye virksomhedstyper er set før, men for arbejdstagerorganisationerne er det en ny situation, at mange af deres egne medlemmer er så begejstrede for de nye services. Både som brugere og som leverandører af ressourcer og arbejdskraft. "De nye virksomheder skal overholde landets love, men vi skal finde løsninger, der kan favne de nye former for arbejde, hvor man ikke er traditionel

lønmodtager eller freelancer, men noget helt tredje eller fjerde," udtalte HK's formand Kim Simonson til Berlingske den 10. december. I selvsamme artikel rakte LO's dengang netop tiltrådte formand Lizette Risgaard hånden ud til arbejdsgiverorganisationerne. "...for de har også en interesse i, at den type virksomheder (red. Uber og Airbnb) overholder landets love og regler og konkurrerer på lige vilkår". Dermed ser vi et muligt interessefællesskab på tværs af arbejdsgivere og -tagere.

Få betvivler behovet for national stillingstagen til, hvordan Danmark på en række politikområder vil respondere på en deleøkonomi, der i selve sin essens er drevet frem på globaliserede digitale markedsplatforme, der færdes frit uden hensyn til grænser og varierende nationale regelsæt. Spørgsmål er, hvad ambitionen for en national dansk strategi bør stræbe efter, og hvilke incitamenter strategien skal fremme.

”*Min kongstanke er, at hvis man ønsker at etablere sig i Danmark med et virksomhedskoncept, der handler om deleøkonomi, så skal vi have én indgang, så man ikke skal løbe spidsrod mellem otte ministerier.*

Erhvervs- og Vækstminister, Troels Lund Poulsen, august 2015

TÆNK STORT OG LANGSIGTET

Ordene er erhvervs- og vækstminister Troels Lund Poulsens, da han i august 2015 lancerede planen om en national strategi for deleøkonomi. Inden længe løftes sløret for den

nye strategi. Spørgsmålet er, hvilken flyvehøjde ordene får. Ender det med en mindre og enkel model, som løser knuderne sag for sag, eller sættes der på en strategi og et følgende lovarbejde, som proaktivt baner den lov- og reguleringsmæssige vej for virksomheder, som vil en kollaborativ forretningsmodel? Vi ser følgende to veje for den nationale strategi:

Den lille model

Den lille model adresserer blot de lovmæssige problemstillinger, der dukker op undervejs, **fra sag til sag**, fx et lovtillæg eller regulering inden for specifikke brancher som fx hotelbranchen og taxabranche, som er de brancher, der lige nu er mest udfordret af nye kollaborative aktører. I denne model handles der undervejs, når problemer dukker op. Her bliver det fortsat de få insisterende virksomheder – som på trods – sætter kollaborative skibe i søen, der må drive udviklingen og hindre, at spørgsmål, der ofte berører virksomhedens liv eller død, ikke havner mellem to stole.

2 Den store og proaktive model

I den store model er der udsigt og perspektiver. I denne model har man politisk – inden virksomhederne banker på døren – ikke blot lavet et **360 graders gennemsyn af mulige lovmæssige spørgsmål og gråzoner**. Man har også politisk taget stilling til deleøkonomien og anvender aktivt de nye kollaborative forretningsmodeller som et redskab til proaktivt at understøtte nye visioner. Visioner som kan spænde over vækst og arbejdspladser inden for særligt udpegede områder – fx bæredygtighed, nyt liv i lokalområder, grønne løsninger osv. Men det kræver visionære politikere, som tør se og anvende de muligheder, deleøkonomien tilbyder, i stedet for blot at se udfordringerne.

DE VIGTIGSTE SPØRGSMÅL, SOM EN STRATEGI SKAL ADRESSERE

1. Hvor går grænsen mellem privat og erhverv?
2. Hvordan kan mikroentreprenører integreres i det danske arbejdsmarked? (fx i forhold til arbejdsløshed, forsikring osv.)
3. Hvordan sikres det, at virksomheder får et klart svar omkring lovligheden af deres forretningskoncept inden for en rimelig tidsgrænse?
4. Hvordan kan danske virksomheder få større muligheder for skabe innovative forretningsmodeller uden at undergrave beskyttelsen af arbejdstagerne?
5. Hvordan sikres det, at aktiviteterne på især de deleøkonomiske platforme bliver underlagt skattebetalinger?

På det konkrete niveau kræver den udvidede model, at der sættes hårdt på at få de implicerede lovgivningsmæssige områder til at spille proaktivt sammen – og **sikre, at ministerens ord om én indgang bliver ført ud i livet**. Det kræver et vedholdende fokus at præge den kollaborative dagsorden, men det er nødvendigt for at undgå, at danske virksomheder og arbejdspladser bliver opslugt.

Danmark: Ind i kampen, sæt retning – og få indflydelse!

De kollaborative forretningsmodeller er i eksponentiel, global vækst og kender ikke til landegrænser. Danmark har ikke muligheden for at stille sig uden for udviklingen og lukke øjnene for de nye fremadstormende forretningskoncepter. Men politisk kan man bruge deleøkonomiens visionære perspektiver og sørge for, at **danske virksomheder og arbejdstagere ikke bliver tabere, men medskabere og retningsgivende** for den kollaborative dagsorden ved at understøtte de gode takter, deleøkonomien indeholder, og som kan matches med det grundlag, vi har bygget vores danske arbejdsmarked op omkring. For deleøkonomi er ikke blot et felt af kapitalistiske spillere, der forarmer arbejdsvilkår og undslipper skat og ansvar. **Deleøkonomiens forretningsmodeller er ikke pr. definition onde og kapitalistiske**. De er, hvad politikere, arbejdsmarkedets parter og andre aktører gør dem til. Ansvaret for at udvikle en dansk model, som både kan matche en global og lokal dagsorden, ligger hos dem. Fx ligger andelsbevægelsestanken ikke langt fra en kollaborativ forretningsmodel – måske er det nu, det grundlag, vores arbejdsmarked er født af, skal findes frem og pudses af.

Deleøkonomien er ikke en ø

Det fremmeste mål i en national strategi for deleøkonomien må være at indlemme kollaborative forretningsmodeller og deleøkonomiske aktiviteter

i den til enhver tid gældende lovgivning og regulering. Særligt på **beskæftigelses-, erhvervs- og forbrugerpolitiske områder**. Når deleøkonomien – som tilfældet ofte er – behandles som et isoleret fænomen, enten helt afsondret fra resten af økonomien og lovgivningen, ofte i stærk opposition til etablerede virksomheder, kan konsekvensen i værste fald være, at danske virksomheder vender ryggen til den deleøkonomiens potentialer og ikke i tide får handlet på truslerne. Det er på tide, at de nye forretningsmodeller bliver lukket ind i **det gode selskab**, og at de virksomheder, som benytter sig af dem, får klare rammer at arbejde indenfor.

EN NATIONAL STRATEGI, DER NÅR HELE VEJEN RUNDT

En national strategi bør ligeledes åbne for en **større anerkendelse af deleøkonomiens flerfarvede bundlinjer – grønne, sorte og røde** – og de afledte effekter og muligheder, den rummer. Deleøkonomiske forretningsmodeller har potentiale til at skabe løsninger, som sikrer en bedre ressourceudnyttelse – og som både er grønne, økonomisk rentable og socialt bæredygtige.

Det stiller skærpede krav til centraladministrationens evne til at **samarbejde på tværs af ressortområderne**.

Hvad bør målet med en strategi være?

Helt centralt i strategien bør være en **accept af, at deleøkonomien er en fast del af den danske økonomi**.

Samarbejde og koordination mellem de relevante ministerier – især SKAT, Justitsministeriet og Erhvervs- og Vækstministeriet – er krumtappen i at sikre en fælles forståelse og en meningsfuld/sammenhængende regulering og lovgivning.

Fundamentet i den nationale strategi for deleøkonomi bør sikre **fair konkurrence på et velfungerende marked** kendetegnet ved **trygge vilkår for forbrugere og arbejdstagere**.

For at sikre effektive rammevilkår og fjerne juridiske knaster bør implementeringen af strategien basere sig på **kontinuerlig dialog** mellem offentlige myndigheder, offentlige aktører og private virksomheder om rammevilkårene for kollaborative forretningsmodeller. Inden for rammen af dialogen mellem parterne bør nye forretningskoncepter kunne tryktestes mod regulering og lovgivning med henblik på at sikre en fleksibel og responsiv reguleringspraksis.

Beskatning af platforme og arbejde

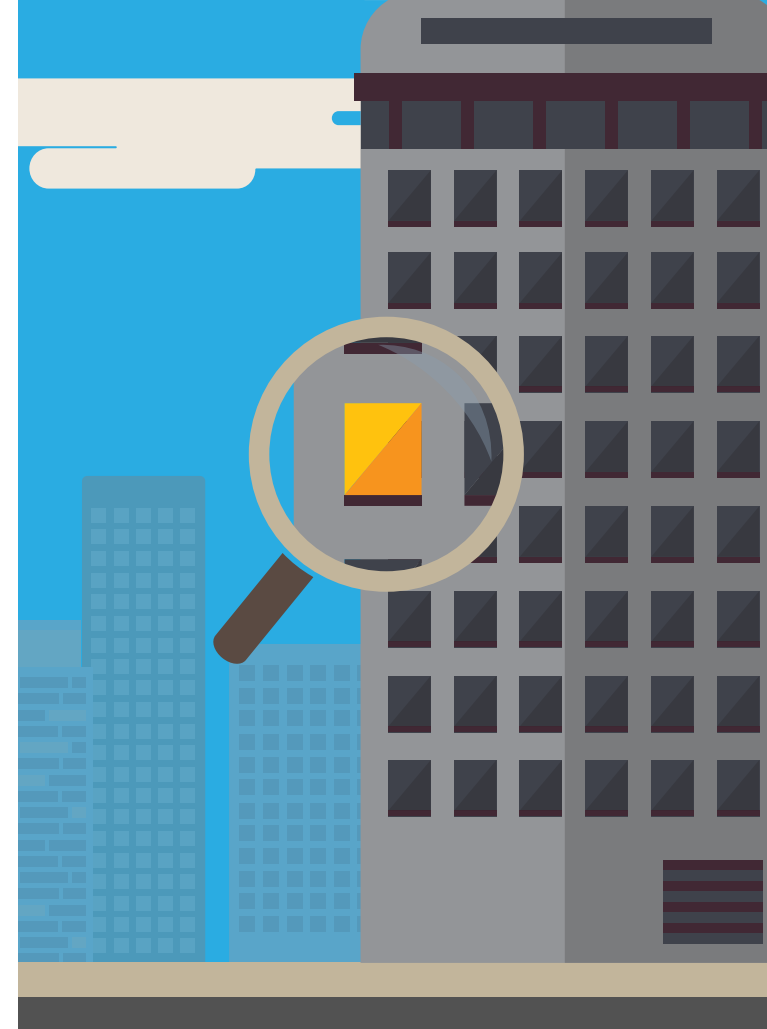
Særligt spørgsmålet om beskatning har tiltrukket negativ opmærksomhed og udfordret myndighederne i mange lande. Der er ingen tvivl om, at hvis deleøkonomien skal ind i varmen og blive en etableret del af den danske økonomi, så skal der **styr på de skattemæssige spørgsmål**, der ofte følger i kølvandet på de forretningsmodeller, der har drevet den kollaborative økonomi frem. En del af løsningen kan muligvis findes i den måde, mange af virksomhederne er struktureret på. Der er således

ofte tale om en central platform, som formidler kontakt mellem udbydere af varer/ydelser og de brugere, som aftager disse varer/ydelser. Denne centralisering er med til at skabe en oplagt datakilde til skatteinddrivelse. For at gøre det lettere for virksomhederne at implementere en løsning, som sikrer, at der betales skat af de værdier, der handles via platformen, bør det overvejes, om der kan udvikles en skatte-API, som kan integreres i de platforme, der opererer i Danmark. Det vil således gøre det lettere at sikre skattebetalinger fra både brugere og samarbejdspartnere.

Beskatning af indkomster tjent ved at arbejde på digitale platforme, der overstiger de nuværende grænser, er et andet område, der fastholder deleøkonomien i gråzonen. Informationerne findes. For platformene har styr på alle transaktioner mellem brugerne, og en løsning kunne således være, at Skat modtager informationerne fra virksomhederne – ganske som det kendes fra andre traditionelle arbejdsforhold.

En del af denne dialog bør være en etablering af **et fælles kontaktpunkt** for virksomheder omkring deleøkonomien. Og herunder bør der fastsættes en maksimumsgrænse for behandlingstid for henvendelser fra virksomheder. Dette er både for at sikre danske virksomheder stabile rammer og for at skabe en større retssikkerhed for virksomheder og forbrugere.

Det er vigtigt at sikre rammevilkår for erhvervslivet, som muliggør innovation og eksperimenter med

nye kollaborative forretningsmodeller. Det kan dog også være nødvendigt med positiv regulering, som skaber **incitamenter** til, at virksomhederne tænker i kollaborative baner. Eksempelvis gennem gratis parkering til delebiler eller særlige skattemæssige fordele ved cirkulære forretningsmodeller.

REFERENCER

1. DEA/Innovationsnetværk Service Platform. (2015). "Your business in the we-economy – Navigating the waters of the new collaborative economy." The WE-economy Project.
2. <https://growthhackers.com/growth-studies/uber>
3. EU-Kommissionen, "A Digital Single Market Strategy for Europe" (2015)
4. <http://www.forbes.com/sites/montymunford/2016/02/28/estonia-embraces-uber-and-taxify-as-first-european-country-to-legalize-and-regulate-ride-sharing/#3263c48f6968>
5. <https://newsroom.uber.com/boston/driving-solutions-to-build-smarter-cities/>
6. EU-Parlamentet. Policy Briefing "The sharing economy and tourism". September 2015.
7. Fx Center for European Policy Studies (CEPS) Winter School "From Uber to Amazon Mechanical Turk: Non-traditional labour markets driven by technological and organisational change", 23-25 November 2015, financed by the InGRID FP7 project. Opsamling fra konferencen kan findes i følgende artikel:
Maselli, Ilaria and Lenaerts, Karolien and Beblavy, Miroslav, "Five Things We Need to Know About the On-Demand Economy", (January 8, 2016). CEPS Essay, No. 21/8 January 2016. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2715450>
8. Todolí-Signes, Adrian, "'Uber Economy': Employee, Self-Employed or a Need of a Special Employment Regulation?", (October 5, 2015). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2703057> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2703057>